

Béla Szondi

Dankwoord bij de aanvaarding van de Martinus Nijhoffprijs 1990

Béla Szondi (1909-2007) maakte zich pas op latere leeftijd, als gepensioneerd gymnasiumleraar, het Nederlands eigen. Werkend aan een Hongaarse vertaling van Moergrobbe op basis van de Duitse uitgave, besloot hij dat het toch beter was vanuit het Nederlandse origineel te werk te gaan. Van het een kwam het ander en hij raakte bevriend met Theun de Vries en diens vrouw. Hij vertaalde tal van schrijvers uit het Vlaams en het Nederlands, zoals Simon Vestdijk, Louis Paul Boon (die hij in Erebodegem ook bezocht), Jos Vandelloo, Ivo Michiels, Maarten 't Hart (die in Dienststreizen van een thuisblijver een levendig hoofdstuk aan zijn Hongaarse vertaler wijdt) en anderen. Maar ook bijvoorbeeld Ik Jan Cremer. VertaalVerhaal dankt Etelka Szondi voor haar hulp en voor de toestemming dit dankwoord van haar vader hier te publiceren.

Dankwoord bij de aanvaarding van de Martinus Nijhoffprijs 1990

Dames en heren,

Hic et nunc... Hier en nu, in de Oude Raadzaal van de gemeente 's Gravenhage, mag ik de hoogste eer en onderscheiding van mijn tamelijk lang leven doorleven nu ik, bekroond met de Martinus Nijhoffprijs voor vertalingen, vóór u sta en iedereen danken wil die mij in mijn vertaalwerk altijd heeft geholpen. Op de eerste plaats mijn vrouw, die niet hier aanwezig kan zijn, omdat zij sinds een halfjaar in een ziekenhuis in Boedapest verblijft. Zij heeft het mij mogelijk gemaakt dat ik zonder alledaagse zorgen aan de schrijftafel zittend, de hele dag vertalen kon. Ik had al de roman *Het raadselrijk* van Theun de Vries, *Rumeiland* van Simon Vestdijk en *Menuet* van Louis Paul Boon vertaald en ik had nog geen Nederlander of Vlaming gezien, ik was nog niet op Nederlands gebied, ik hoorde nog geen Nederlands woord en wist zelfs niet, hoe men de gedrukte woorden uitspreekt die ik met mijn ogen in mijn eerste Nederlandse boeken, kranten en tijdschriften lezen kon. En dan kwam het eerste Nederlandse wonder voor mij in 1978: ik werd voor de zomercursus van Hasselt-Diepenbeek uitgenodigd, waar ik in de taalkennis de laatste van alle cursusdeelnemers was, maar ik kon aldaar van de docenten, in het bijzonder van Gerard Verbeek, veel leren en de ondersteunende vriendschap van prof. Jos Wilmuts en Jos en Nicole Bijnens tot op heden behouden. Vanuit Hasselt ging ik naar Gent, waar ik op de Rijksuniversiteit Gent drie maanden lang beursstudent was. In deze mooie stad heb ik talrijke vrienden, aan wie ik zeer veel te danken heb, zoals mevr. Maria Maes van de EVOP, mevr. Dina Demey-Lateur (de dochter 'Prutske' van Stijn Streuvels), mevr. Aimée Lievevrouw-Lateur, broeder Jan Hohmann, André Pass, Fernand Schepkens, Inspecteur Aimé Peirsman, het echtpaar Daniël en Gaby Merlevede, dan in Kessel-Lo het echtpaar Frits en Lieselot Pittery, in Affligem het echtpaar Paul en Iliane van Hauwermeiren, in Melle het echtpaar Willy en Denise Bourgoignie, in Asse het echtpaar Jan en Macella Taelemans en Bert Bogaert, in Turnhout mevr. Odette Seis, in Halle-Zoersel Tineke Andries-Hermans – ik kan niet iedereen noemen, er zijn er zo vele.

Ook het Vlaamse Ministerie heeft mij met uitnodigingen en toelagen veel geholpen, zodat ik meermalen met mijn vrouw naar Vlaanderen en Nederland kon komen. In het ministerie te Brussel werd mij in 1978 gevraagd hoe ik mij voelde. In die tijd – maar ook later op Nederlands gebied – uit de communistische wereld van het toenmalige Hongarije komend – had ik het gevoel dat ik in een droomwereld was. Dat heb ik niet nu uitgevonden, dat was mijn levendig gevoel in 1978. Wel, op de vraag in het ministerie te Brussel, hoe ik mij aldaar voelde, wilde ik fier zeggen: 'Ik voel me alsof ik met engelen ben omgeven.' Maar als een beginneling in de Nederlandse taal zei ik: '... alsof ik met Engelsen ben omgeven.' Aangezien de heren van het ministerie mij een beetje merkwaardig bekeken, moest ik 's avonds nadenken en op de volgende dag ter plaatse mij corrigeren en het juiste woord

‘engelen’ in plaats van ‘Engelsen’ gebruiken.

Vlaanderen en Nederland zijn voor mij niet twee landen, maar één taalunie. Ook in Nederland kon ik meermalen verwijlen, ook hier heb ik goede vrienden, die mij in mijn vertaalwerk altijd ondersteunden: Joost de Wit en Guy Vandeputte in de prachtige Stichting voor Vertalingen te Amsterdam, Maarten 't Hart in Warmond van wie ik *Laatste zomernacht* vertaalde, Theun de Vries en zijn lieve vrouw Henriette in Amsterdam van wie ik goede raad in het taalgebruik kreeg, en ik heb nog goede vrienden in Alkmaar, in 's Gravenzande, in Rotterdam de uitstekende Hongaarse vertaalster Gizella Adám... ik wil dit niet voortzetten, dat zou te lang duren. Deze namen klinken misschien zoals chemische of wiskundige formules voor wie ze niet kennen, maar in deze en in andere namen, die ik niet noemde, zijn er waardevolle inhouden: talent, vriendschap, hulpvaardigheid, liefde, en ik moet hier en nu voor alles van ganser harte danken.

Op het slotfeest van de zomercursus te Hasselt-Diepenbeek in 1978 heb ik in woorden (woorden zijn grote dingen, immers, als gymnasiumleraar ooit en vertaler later, ook vandaag, werk ik met woorden en leef ik uit woorden) dus heb ik in de woorden van de vertegenwoordiger van het Vlaamse ministerie een groot geschenk gekregen: hij noemde namelijk ons, de deelnemers van de zomercursussen *Ambassadeurs van de Nederlandse taal en cultuur*. Dat trachtte ik sindsdien altijd te bewijzen. Mijn bescheiden bewijsstukken kan ik gemakkelijk vertellen, want ik ben tamelijk laat, bijna 70 jaar oud (of jong) begonnen met het leren van het Nederlands. Buiten de reeds vermelde boeken, heb ik nog de volgende werken vertaald: *Het gevaar* van Jos Vandelloo, *De Kapellekensbaan* van Louis Paul Boon, *Het afscheid* van Ivo Michiels, *De dag van de dode God* van Jos Vandelloo en *Het schilder-boeck* van Karel van Mander.

En nu de smartelijke periode van mijn vertaalbaan: wegens ziekten (van mijn vrouw en van mij) heb ik het vertalen van *De verwondering* van Hugo Claus en *Het achterhuis* van Anne Frank moeten uitstellen.

Ten slotte wil ik mijn innigste dank betuigen aan het Prins Bernhard Fonds en de experte jury voor de toekenning van de Martinus Nijhoffprijs, die niet alleen mijn vertalingen, maar ook mijn hele leven heeft bekroond.